

গুৰবচন সিং

বনাম

বোম্বে ৰাজ্য আৰু আন এজন

[পতঞ্জলী শাস্ত্ৰী চি.জে., মেহৰ চন্দ মহাজন, মুখার্জীয়া, দাস আৰু চন্দ্রশেখৰ আইয়াৰ জে.জে.]

বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইন, ১৯০২, ধাৰা ২৭(১) - ভাৰতৰ সংবিধান, অনুচ্ছেদ ১৯(১)(ঘ), ১৯ (৫) - নিষ্কাশনৰ সৈতে জড়িত বিধানসমূহে অবাধ চলাচলৰ মৌলিক অধিকাৰ উলংঘা কৰে নেকি - বৈধতা - বোম্বে ৰাজ্যৰ বাহিৰত বসতিৰ স্থান স্থিৰ কৰা নিষ্কাশন আদেশ - বৈধতা।

বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইন, ১৯০২-ৰ ধাৰা ২৭(১)-য়ে সংবিধানৰ ১৯ নং অনুচ্ছেদৰ বিধানসমূহ উলংঘা নকৰে যিহেতু ইয়াক সাধাৰণ জনতাৰ স্বার্থত প্ৰণয়ন কৰা হৈছিল আৰু এই উপধাৰাটো প্ৰযোজ্য হোৱা গোচৰৰ শ্ৰেণী আৰু ইয়াৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা নিষ্কাশনৰ আদেশত হাত সাৰিব বিচৰা বিপদৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, সংবিধানৰ ১৯ (১) (ঘ) অনুচ্ছেদৰ দ্বাৰা নিশ্চিত কৰা নাগৰিকৰ অবাধ চলাচলৰ মৌলিক অধিকাৰৰ ওপৰত ই আৰোপ কৰা নিষেধাজ্ঞাসমূহ যুক্তিসংগত আৰু ১৯ (৫) অনুচ্ছেদৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত আছে।

সংবিধানৰ ১৯(১) (ঘ) অনুচ্ছেদত উল্লেখ কৰা নাগৰিকৰ মৌলিক অধিকাৰৰ ওপৰত আইনগত প্ৰণয়নে আৰোপ কৰা বাধাসমূহ অনুচ্ছেদটোৰ দফা (৫)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত যুক্তিসংগত হয় নে নহয় সেই প্ৰশ্নৰ নিৰ্ণয় আইনৰ প্ৰক্ৰিয়াগত অংশৰ লগতে ইয়াৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশৰ ওপৰতো বহুখিনি নিৰ্ভৰ কৰে, আৰু আদালতে প্ৰতিটো গোচৰতে নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰা পৰিস্থিতি আৰু ধৰণ সেই বিষয়ে চাব লাগিব।

বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইন, ১৯০২-ৰ ধাৰা ২৭-ৰ উপ-ধাৰা (১)-য়ে দুবিধ নিষ্কাশন আদেশৰ কথা চিন্তা কৰিছে; এক, য'ত বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা নিষ্কাশন নিৰ্দেশিত হয়, আৰু আনটো য'ত নিষ্কাশিতই নিজকে বম্বে ৰাজ্যৰ পৰা আঁতৰাই নিব লাগে। প্ৰথম শ্ৰেণীৰ ক্ষেত্ৰত, নিষ্কাশন আদেশত নিষ্কাশিতই নিজকে আঁতৰাই নিবলগীয়া ঠাইখন নিৰ্দিষ্ট কৰা থাকিব লাগে আৰু ই এইটোও নিৰ্দিষ্ট কৰিব লাগে যে তেওঁ সেই ঠাইখনলৈ যাবলৈ কোনটো পথ ব্যৱহাৰ কৰিব। আনহাতে, য'ত নিষ্কাশন বম্বে ৰাজ্যৰ পৰা হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত নিষ্কাশিতই ৰাজ্যৰ বাহিৰত নিজৰ ইচ্ছামতে যিকোনো ঠাইতে থাকিব পাৰে আৰু কোনো বাসস্থানৰ কথা উল্লেখ কৰিব নোৱাৰিব বা কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই।

য'ত বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনৰ ২৭ (১) ধাৰাত দিয়া নিষ্কাশন আদেশত বম্বে চহৰত বাস কৰা এজন ব্যক্তিক বৃহত্তৰ বম্বেৰ পৰা আঁতৰি আহি অমৃতসৰৰ তেওঁৰ জন্মস্থানলৈ যাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল, আৰু তেওঁৰ এই প্ৰতিনিধিত্বত, যে তেওঁ অমৃতসৰলৈ যাবলৈ বিচৰা নাছিল আৰু তেওঁক বৃহত্তৰ বম্বেৰ বাহিৰত থকা কল্যাণত থাকিবলৈ দিব লাগে, তেওঁক তেনে কৰাৰ অনুমতি দিয়া হ'ল: সিদ্ধান্ত দিয়া হৈছিল, যে আৰক্ষী আয়ুক্তই মানি লোৱা নিষ্কাশিতৰ পৰৱৰ্তী অনুৰোধৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, নিষ্কাশনৰ আদেশটোক বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা কল্যাণলৈ নিষ্কাশনৰ আদেশ বুলি ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি আৰু সেয়েহে ই নিষ্কাশনৰ বৈধ আদেশ আছিল।

মূল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ: ১৯৫২ চনৰ আবেদন নং ৭৬।

ভাৰতীয় সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত পৰমাদেশ প্ৰকৃতিৰ আঞ্জালেখৰ বাবে আবেদন।

আবেদনকাৰীৰ বাবে এইচ. জে. উমৰিগাৰ।

প্ৰতিবাদীৰ বাবে জি.এন. যোশী।

১৯৫২ চনৰ ৭ মে', আদালতৰ ৰায়দান প্ৰদান কৰা হয় নিম্নোক্ত ন্যায়াধীশৰ দ্বাৰা -

মুখার্জীয়া জে. - এইখন, সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত, এজন গুৰুবচন সিঙে প্ৰতিবাদীসকলক লগতে তেওঁলোকৰ অধীনস্থ আৰু উত্তৰাধিকাৰীসকলক আবেদনকাৰীৰ ওপৰত বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইন (১৯০২)-ৰ ২৭ (১) নং ধাৰাৰ অধীনত এক নিষ্কাশনৰ আদেশ জাৰি কৰাত বাধা আৰোপ কৰি পৰমাদেশ প্ৰকৃতিৰ আজ্ঞালেখৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰি দাখিল কৰা এখন আবেদন। কোৱা হৈছে যে আবেদনকাৰীজন ভাৰতীয় নাগৰিক আৰু তেওঁ পিতৃৰ সৈতে দাদাৰৰ ভিনচেণ্ট ৰোডৰ "গোপ্ৰী নিৱাস" নামৰ ঠাইত বাস কৰে, তেওঁৰ পিতৃৰ বম্বে চহৰত বৈদ্যুতিক সামগ্ৰীৰ ব্যৱসায় আছে। ১৯৫১ চনৰ ২৩ জুলাইত আবেদনকাৰীক এক আদেশ দিয়া হয়, যাক বম্বেৰ আৰক্ষী আয়ুক্তই বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইন (১৯০২)-ৰ ২৭ (১) নং ধাৰা অনুসৰি দিয়া বুলি কোৱা হৈছে, য'ত তেওঁক বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা আঁতৰি গৈ পূব পঞ্জাৱৰ অমৃতসৰত থকা নিজৰ জন্মস্থানলৈ যাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হয়। আদেশত উল্লেখ কৰা হৈছিল যে আবেদনকাৰীয়ে আদেশ দিয়াৰ তাৰিখৰ পৰা দুদিনৰ ভিতৰত ইয়াৰ নিৰ্দেশ মানি চলিব লাগিব, আৰু ৰে'লযোগে অমৃতসৰলৈ যাব লাগিব। ১৯৫১ চনৰ ২৫ জুলাইত আবেদনকাৰীয়ে আৰক্ষী আয়ুক্তৰ ওচৰত আবেদন জনায় আৰু বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা নিজকে আঁতৰাই নিবলগীয়া সময় বৃদ্ধিৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰে আৰু এই আবেদনৰ ওপৰত আৰক্ষী আয়ুক্তই তেওঁক পৰৱৰ্তী ৩০ জুলাই তাৰিখলৈকে সময় দিয়ে। ১৯৫১ চনৰ ৩০ জুলাইত আবেদনকাৰীয়ে নিজেই আৰক্ষী আয়ুক্তলৈ এখন পত্ৰ লিখি অমৃতসৰলৈ যাবলৈ ইচ্ছা নকৰাৰ কথা উল্লেখ কৰি প্ৰাৰ্থনা কৰে যে তেওঁক বৃহত্তৰ বম্বেৰ বাহিৰত কিন্তু বম্বে ৰাজ্যৰ ভিতৰত থকা কল্যাণত থাকিবলৈ অনুমতি দিয়ে আৰু যাতে তেওঁক দাদাৰৰ পৰা সেই ঠাইলৈ ৰে'লৰ টিকেট দিয়ে। দেখা যায় যে এই পত্ৰৰ ওপৰত কাম কৰি আৰক্ষীয়ে ১৯৫১ চনৰ ৩০ জুলাইৰ সন্ধিয়া আবেদনকাৰীক কল্যাণলৈ লৈ গৈছিল আৰু তাতেই এৰি থৈ আহিছিল। ইয়াৰ পিছত আবেদনকাৰীয়ে বম্বে উচ্চ ন্যায়ালয়ত প্ৰথমে অধিকাৰ পত্ৰৰ অধীনত ইয়াৰ মূল পক্ষত আৰু তাৰ পিছত সংবিধানৰ ২২৬ আৰু ২২৮ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত আদালতৰ আপীল ফৌজদাৰী বিচাৰপীঠত, উল্লেখিত নিষ্কাশন আদেশৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ কৰি আৰু ইয়াক বাতিল কৰিবলৈ উৎপ্ৰেৰণ লেখৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰি কাৰ্য্যবিধি আৰম্ভ কৰে। এই দুয়োখন আবেদন খাৰিজ কৰা হৈছিল আৰু এই নিষ্কাশন আদেশৰ দ্বাৰা সংবিধানৰ ১৯(১) নং অনুচ্ছেদৰ দফা (ঘ) আৰু (ঙ)-ৰ অধীনত তেওঁৰ মৌলিক অধিকাৰ উলংঘা কৰা অভিযোগত এতিয়া আবেদনকাৰীয়ে সংবিধানৰ ৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত এই আদালতলৈ আহিছে।

আবেদনখনৰ সমৰ্থনত হাজিৰ হোৱা উমৰিগাৰ ডাঙৰীয়াই আমাৰ সন্মুখত যুক্তি দিছে, প্ৰথমতে, যে নিষ্কাশনৰ আদেশটো সম্পূৰ্ণৰূপে অকাৰ্যকৰ কাৰণ ইয়াৰ বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনৰ ধাৰা ২৭(১)ৰ বিধানৰ সৈতে মিল নাই। তেওঁৰ দ্বিতীয়টো যুক্তি হ'ল যে বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনখনৰ ২৭(১) ধাৰাত উল্লেখ কৰা বিধানসমূহ সংবিধানৰ ১৯(১) অনুচ্ছেদৰ দফা (ঘ) আৰু (ঙ)ত উল্লেখ কৰা মৌলিক অধিকাৰৰ সৈতে সংঘাতপূৰ্ণ হোৱাৰ বাবে সংবিধানৰ ১৩(১) নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত অকাৰ্যকৰ। কিছু পৰিমাণে দুৰ্বল হ'লেও আহ্বান জনোৱা শেষৰটো বিতৰ্ক হ'ল যে ওপৰত উল্লেখ কৰা ২৭(১) ধাৰাটোৰ বিধানটো চৰিত্ৰগতভাৱে বৈষম্যমূলক আৰু ই সংবিধানৰ ১৪ নং অনুচ্ছেদক লংঘন কৰে।

প্ৰথম কথাটোৰ সন্দৰ্ভত, প্ৰতিবাদীসকলৰ ফালৰ পৰা এইটোত বিতৰ্ক কৰা হোৱা নাই যে ২৩-৭-১৯৫১ তাৰিখে আৰক্ষী আয়ুক্তই গৃহীত কৰা নিষ্কাশনৰ আদেশটো বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনখনৰ ধাৰা

২৭(১)-ৰ ব্যৱস্থাৰ সৈতে যথাযথভাৱে মিল নাই। আদেশটোত আবেদনকাৰীক বৃহত্তৰ বম্বেৰ পৰা আঁতৰি যাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল যদিও একে সময়তে তেওঁ যাবলগীয়া ঠাই বুলি অমৃতসৰৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছিল। বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনৰ ২৭(১) নং ধাৰাত তলত দিয়া ধৰণে উল্লেখ আছে:-

"যেতিয়াই আৰক্ষী আয়ুক্তৰ এনেকুৱা লাগিব,

(ক) যে বৃহত্তৰ বোম্বাইৰ কোনো ব্যক্তিৰ গতিবিধি বা কাৰ্য্যই ব্যক্তি বা সম্পত্তিৰ বাবে আতংক, বিপদ বা ক্ষতিৰ কাৰণ হৈ পৰিছে বা কাৰণ হ'ব পাৰে বুলি হিচাপ কৰা হৈছে, বা এইটো বিশ্বাস কৰাৰ যুক্তিসংগত ভিত্তি আছে যে এনে ব্যক্তিয়ে বল বা হিংসাৰ সৈতে জড়িত অপৰাধ, বা ভাৰতীয় দণ্ডবিধিৰ XII, XVI বা XVII অধ্যায়ৰ অধীনত শাস্তিযোগ্য অপৰাধ সংঘটিত কৰাত, বা এনে কোনো অপৰাধৰ উচিতনি দিয়াত নিয়োজিত হৈ আছে বা নিয়োজিত হ'বলৈ ওলাইছে, আৰু যেতিয়া আয়ুক্তৰ মতে সাক্ষীয়ে তেওঁলোকৰ ব্যক্তি বা সম্পত্তিৰ সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ ফালৰ পৰা আশংকাৰ কাৰণে এনে ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে ৰাজহুৱাভাৱে সাক্ষ্য দিবলৈ আগবাঢ়ি আহিবলৈ ইচ্ছুক নহয়;

(খ) ... আৰক্ষী আয়ুক্তই... তেওঁৰ ওপৰত যথাযথভাৱে প্ৰদান কৰা লিখিত আদেশৰ দ্বাৰা... আয়ুক্তই বিহিত কৰা ধৰণে ৰাজ্যৰ বাহিৰলৈ বা ৰাজ্যৰ ভিতৰত এনে কোনো স্থানলৈ আৰু আমুক পথেৰে আৰু আমুক সময়ৰ ভিতৰত নিজকে আঁতৰাই নিবলৈ আৰু ৰাজ্যখনত প্ৰৱেশ নকৰিবলৈ বা বৃহত্তৰ বোম্বাইত প্ৰৱেশ নকৰিবলৈ তেনে ব্যক্তিক নিৰ্দেশ দিব পাৰে।"

এই বিধানৰ পৰা স্পষ্ট যেন লাগে যে উপধাৰাটোত পৰিকল্পনা কৰা ধৰণে দুবিধ নিষ্কাশনৰ আদেশ আছে; এক, য'ত বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা নিষ্কাশন নিৰ্দেশিত হয়, আৰু আনটো য'ত নিষ্কাশিতই নিজকে বম্বে ৰাজ্যৰ পৰা আঁতৰাই নিব লাগে। প্ৰথম শ্ৰেণীৰ ক্ষেত্ৰত, নিষ্কাশন আদেশত নিষ্কাশিতই নিজকে আঁতৰাই নিবলগীয়া ঠাইখন নিৰ্দিষ্ট কৰা থাকিব লাগে আৰু ই এইটোও নিৰ্দিষ্ট কৰিব লাগে যে তেওঁ সেই ঠাইখনলৈ যাবলৈ কোনটো পথ ব্যৱহাৰ কৰিব। আনহাতে, য'ত নিষ্কাশন বম্বে ৰাজ্যৰ পৰা হয়, তেনে ক্ষেত্ৰত নিষ্কাশিতই ৰাজ্যৰ বাহিৰত নিজৰ ইচ্ছামতে যিকোনো ঠাইতে থাকিব পাৰে আৰু কোনো বাসস্থানৰ কথা উল্লেখ কৰিব নোৱাৰি বা কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই।

আমাৰ সন্মুখত থকা গোচৰটোত নিষ্কাশনৰ আদেশ আৰম্ভ হৈছিল আবেদনকাৰীক কেৱল বৃহত্তৰ বম্বেৰ পৰা নিজকে আঁতৰাই নিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়াত। এনে ক্ষেত্ৰত নিষ্কাশিতজন ক'ত থাকিব লাগে সেই ঠাই নিৰ্দিষ্ট কৰাটো কৰ্তৃপক্ষৰ দায়িত্ব আছিল। আচলতে আদেশত এখন ঠাই অৰ্থাৎ অমৃতসৰ নিৰ্দিষ্ট কৰা হৈছিল, কিন্তু যিহেতু ই বম্বে ৰাজ্যৰ ভিতৰত নহয়, সেয়েহে এনে ঠাইৰ নাম নিৰ্দেশ কৰাটো স্পষ্টভাৱে আৰক্ষী আয়ুক্তৰ অধিকাৰৰ একেবাৰেই বাহিৰত আছিল। আবেদনকাৰীৰ হৈ সজোৰে যুক্তি দিয়া হয় যে ৰাজ্যৰ ভিতৰত আবেদনকাৰীয়ে থাকিব লগা ঠাই নিৰ্দিষ্ট নকৰাটোৱে আদেশটোত বিনষ্ট কৰে। আনহাতে সামগ্ৰিকভাৱে পঢ়িলে আদেশটোৱে হয়তো ইংগিত দিব পাৰে যে আৰক্ষী আয়ুক্তৰ উদ্দেশ্য আছিল আবেদনকাৰীক বম্বে ৰাজ্যৰ বাহিৰলৈ উলিয়াই দিয়া আৰু এই কথাটো তেওঁক আন এখন ৰাজ্যত অৱস্থিত অমৃতসৰলৈ যাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া কথাটোৰ পৰা স্পষ্ট হৈ পৰে। এইটো নিঃসন্দেহে সঁচা যে বম্বেৰ আৰক্ষী আয়ুক্তৰ ৰাজ্যৰ বাহিৰৰ কোনো ঠাইক নিষ্কাশিতৰ বাসস্থান হিচাপে নিৰ্ধাৰণ কৰাৰ কোনো কৰ্তৃত্ব নাছিল আৰু

সেই নিৰ্দেশটো অকাৰ্যকৰী আছিল; কিন্তু সেই নিৰ্দেশনাই নিশ্চিতভাৱে আদেশ নিৰ্মাণৰ প্ৰশ্নটোৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায়, কাৰণ ইয়াৰ পৰা বুজা যায় যে আদেশৰ প্ৰকৃত উদ্দেশ্য আছিল নিষ্কাশিতক কেৱল বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰাই নহয়, বম্বে ৰাজ্যৰ পৰাও নিজকে আঁতৰাই নিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া। যদি সেইটোৱেই উদ্দেশ্য আছিল, তেন্তে কোনো বাসস্থানৰ উল্লেখ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তা একেবাৰেই নাছিল। আমি অৱশ্যে বিষয়টোৰ এই দিশটোক আৰু অধিক গুৰুত্ব দিয়াৰ প্ৰয়োজন নাই, কাৰণ আমাৰ মতে মূল আদেশত যিয়েই অনিয়ম নাথাকক কিয়, আৰক্ষী আয়ুক্তৰ অনুমোদন আৰু মঞ্জুৰী মৰ্মে আবেদনকাৰীৰ পৰৱৰ্তী পৰিচালনাই তেনে কোনো আঁসোৱাহ যদি আছিল তাক আঁতৰাই পেলাইছিল। ইতিমধ্যে কোৱা হৈছে যে ১৯৫১ চনৰ ৩০ জুলাইত আবেদনকাৰীয়ে নিজেই আৰক্ষী আয়ুক্তলৈ লিখা এখন পত্ৰৰ জৰিয়তে বম্বে ৰাজ্যৰ ভিতৰত থকা কল্যাণত থাকিবলৈ অনুমতি বিচাৰিছিল। তেওঁৰ অনুৰোধ মানি লোৱা হৈছিল আৰু আৰক্ষীয়ে আচলতে ৩০ তাৰিখে সন্ধিয়া তেওঁক কল্যাণলৈ লৈ গৈছিল। আমি ভাবো যে, এই পৰিস্থিতিত ১৯৫১ চনৰ ২৩ জুলাইত দিয়া আদেশটোক বৃহত্তৰ বোম্বেৰ পৰা নিষ্কাশনৰ আদেশ বুলি ধৰিব পাৰি আৰু যদিও নিষ্কাশিতই নিজকে আঁতৰাই নিবলগীয়া ঠাইখনৰ সন্দৰ্ভত ভুল হৈছিল, আবেদনকাৰীয়ে কল্যাণক বাসস্থান হিচাপে বাছি লৈ আৰু সেই বাহনি আৰক্ষী বিভাগে গ্ৰহণ আৰু কাৰ্যকৰী কৰি ভুলটো শুধৰণি কৰিছিল। আমি নাভাবো যে এই পৰিস্থিতিত উমৰিগাৰ ডাঙৰীয়াই উত্থাপন কৰা প্ৰথমটো কথাটো সঁচাকৈয়ে কোনো সাৰমৰ্ম আছে।

বিদ্বান অধিবক্তাই যুক্তি দিয়া দ্বিতীয়টো কথাই বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনৰ ২৭(১) ধাৰাই সংবিধানৰ অনুচ্ছেদ ১৯ (১)(ঘ)-ৰ অধীনত নিশ্চিত কৰা এজন নাগৰিকৰ মৌলিক অধিকাৰৰ ওপৰত নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰা হৈছে নেকি আৰু এই মৌলিক অধিকাৰৰ সৈতে বিৰোধ হোৱা বাবে সংবিধানৰ ১৩(১) অনুচ্ছেদৰ অধীনত বাতিল আৰু অকাৰ্যকৰী হৈছে নেকি এই প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰে। ইয়াত কোনো সন্দেহ নাই যে বোম্বাই আইনখনৰ ২৭ (১) নং ধাৰাৰ বিধানসমূহ সাধাৰণ জনতাৰ স্বাৰ্থত আৰু এনে বিপজ্জনক আৰু বেয়া চৰিত্ৰৰ পৰা তেওঁনোকক ৰক্ষা কৰিবলৈ কৰা হৈছিল, যাৰ উপস্থিতিয়ে কোনো বিশেষ অঞ্চলত নাগৰিকসকলৰ শান্তি আৰু নিৰাপত্তা বিপন্ন কৰিব পাৰে। গতিকে, প্ৰশ্নটো হ'ল এই আইনখনে নাগৰিকৰ অবাধ চলাচলৰ অধিকাৰৰ ওপৰত যিবোৰ বাধা আৰোপ কৰিছে, সেইবোৰ সংবিধানৰ ১৯ নং অনুচ্ছেদৰ দফা (৫)ৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত আছে নেকি; বা আন কথাত ক'বলৈ গ'লে, নিষেধাজ্ঞাসমূহ যুক্তিসংগত নেকি ? এয়া বাককৈয়ে সঁচা যে সংবিধানৰ ১৯(১) (ঘ) অনুচ্ছেদত উল্লেখ কৰা নাগৰিকৰ মৌলিক অধিকাৰৰ ওপৰত আইনগত প্ৰণয়নে আৰোপ কৰা বাধাসমূহ অনুচ্ছেদটোৰ দফা (৫)ৰ অৰ্থৰ ভিতৰত যুক্তিসংগত হয় নে নহয় সেই প্ৰশ্নৰ নিৰ্ণয় আইনৰ প্ৰক্ৰিয়াগত অংশৰ লগতে ইয়াৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশৰ ওপৰতো বহুখিনি নিৰ্ভৰ কৰে, আৰু আদালতে প্ৰতিটো গোচৰতে নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰা পৰিস্থিতি আৰু ধৰণ সেই বিষয়ে চাব লাগিব। বোম্বে আইনৰ ধাৰা ২৭(১)-ৰ অধীনত দিয়া নিষ্কাশনৰ আদেশৰ সৰ্বোচ্চ সময়সীমা দুবছৰ আৰু সেই সময়সীমা শেষ হোৱাৰ আগতেই আৰক্ষী আয়ুক্তই সদায় নিষ্কাশিতক নিষিদ্ধ অঞ্চলত প্ৰৱেশৰ অনুমতি দিব পাৰে। এই উপধাৰাটো প্ৰযোজ্য হোৱা গোচৰৰ শ্ৰেণী আৰু ইয়াৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা নিষ্কাশনৰ আদেশত হাত সাৰিব বিচৰা বিপদৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, এই ব্যৱস্থাটো অযুক্তিকৰ বুলি কোৱাটো কঠিন। সঠিক গোচৰত আৰক্ষী আয়ুক্তই নিজৰ ইচ্ছামতে যিকোনো মুহূৰ্ততে নিষ্কাশনৰ আদেশ বাতিল কৰিব পাৰে, যদিহে তেওঁৰ মতে নিষ্কাশিতক যি অঞ্চলৰ

পৰা আঁতৰাই পেলোৱা হৈছিল সেই অঞ্চললৈ ঘূৰাই অনাটো সমাজৰ বাবে কোনো বিপদৰ সৈতে জড়িত হোৱাটোত যতি পৰে। এনে ক্ষেত্ৰত মানি চলিবলগীয়া পদ্ধতিৰ সন্দৰ্ভত আইনখনৰ ২৭ (৪) নং ধাৰাত উল্লেখ আছে যে কোনো ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে নিষ্কাশনৰ আদেশ জাৰি কৰাৰ আগতে আৰক্ষী আয়ুক্ত বা তেওঁৰ দ্বাৰা অনুমোদিত যিকোনো বিষয়াই এনে ব্যক্তিক তেওঁৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত বস্তুগত অভিযোগৰ সাধাৰণ প্ৰকৃতিৰ বিষয়ে লিখিতভাৱে অৱগত কৰিব লাগিব আৰু তেওঁক এই অভিযোগসমূহ ব্যাখ্যা কৰাৰ প্ৰয়োজনীয় সুযোগ দিব লাগিব। তেওঁক এজন অধিবক্তা, বা এজন এটৰ্নীৰ জৰিয়তে হাজিৰ হোৱাৰ অনুমতি দিয়া আছে আৰু তেওঁৰ চৰিত্ৰ স্পষ্ট কৰাৰ উদ্দেশ্যে লিখিত বিবৃতি দাখিল কৰিব পাৰে আৰু সাক্ষীক পৰীক্ষা কৰিব পাৰে। এই পদ্ধতিৰ যুক্তিযুক্ততাৰ সন্দৰ্ভত উমৰিগাৰ ডাঙৰীয়াই দিবলৈ চেষ্টা কৰা একমাত্ৰ যুক্তিটো হ'ল যে সন্দেহযুক্ত ব্যক্তিজনক তেওঁৰ বিৰুদ্ধে সাক্ষ্য প্ৰদান কৰা আৰু যাৰ প্ৰমাণৰ ওপৰত কাৰ্য্যবিধি আৰম্ভ কৰা হৈছিল, সেই সাক্ষীসকলক প্ৰতি-পৰীক্ষা কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল। আমাৰ মতে, অধিনিয়মখনখন প্ৰণয়ন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিধান মণ্ডলৰ স্বীকৃত উদ্দেশ্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, ই নিজেই পদ্ধতিটোক অযুক্তিকৰ কৰি তুলিব নোৱাৰে। আইনখন নিশ্চিতভাৱে অসাধাৰণ আৰু ইয়াক কেৱল সেই ব্যতিক্ৰমী গোচৰসমূহৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈহে তৈয়াৰ কৰা হৈছে য'ত কোনো সাক্ষীয়ে নিজৰ ব্যক্তি বা সম্পত্তিৰ ওপৰত হিংসাৰ ভয়ত কিছুমান বিশেষ বেয়া চৰিত্ৰৰ বিৰুদ্ধে ৰাজহুৱাভাৱে সাক্ষ্য দিবলৈ ইচ্ছুক নহয়, যাৰ কিছুমান বিশেষ অঞ্চলত উপস্থিতিয়ে তাত বাস কৰা জনসাধাৰণৰ সুৰক্ষা বাবে ভাবুকিৰ সৃষ্টি কৰে। এই সাক্ষীসকলৰ মুখামুখি বা প্ৰতি-পৰীক্ষা কৰাৰ অধিকাৰ সন্দেহজনক ব্যক্তিজনক দিয়া হ'লে এই উদ্দেশ্যটো সম্পূৰ্ণৰূপে ব্যৰ্থ হ'ব। এই আইনৰ অধীনত কাৰ্য্যবিধি আৰম্ভ কৰাৰ ক্ষমতা অতি উচ্চ আৰু দায়িত্বশীল বিষয়াৰ ওপৰত ন্যস্ত কৰা হৈছে আৰু তেওঁ এই আইনৰ অধীনত নিজৰ কৰ্তব্য পালন কৰাৰ সময়ত সাৱধান আৰু নিৰপেক্ষতাৰে কাম কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে। সেয়েহে, উমৰিগাৰ ডাঙৰীয়াৰ এই যুক্তি বিফল হ'ব লাগিব।

উমৰিগাৰ ডাঙৰীয়াই কোৱা শেষ কথাটো আমাৰ দৃষ্টিত সমৰ্থনযোগ্য যেন নালাগে। এইটো সঁচা যে এক বিশেষ শ্ৰেণীৰ ব্যক্তিৰ সংক্ৰান্তত সাধাৰণ আইনৰ অধীনত নিৰ্ধাৰণ কৰাতকৈ পৃথক কাৰ্য্যপ্ৰণালীৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে যাৰ বিৰুদ্ধে বোম্বে মহানগৰী আৰক্ষী আইনৰ ২৭ (১) ধাৰাৰ অধীনত কাৰ্য্যবিধি গ্ৰহণ কৰিব পাৰি, কিন্তু যদি কোনো বৈষম্য আছে সেয়া যুক্তিসংগত শ্ৰেণীবিভাজনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয় যিটো বিধান মণ্ডলৰ ক্ষমতাৰ ভিতৰত থাকে। আইনখনৰ লক্ষ্য আৰু ইয়াৰ অন্তৰ্নিহিত নীতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি সাধাৰণ পদ্ধতিৰ পৰা আঁতৰি যোৱাটোক বিধায়িনী দলৰ উদ্দেশ্যক কাৰ্য্যকৰী কৰাৰ সৰ্বোত্তম উপায় হিচাপে নিশ্চিতভাৱে ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিব পাৰি। গতিকে আমাৰ মতে, আবেদনখনত কোনো সাৰমৰ্ম নাই আৰু সেয়ে ইয়াক খাৰিজ কৰা হ'ব।

আবেদন খাৰিজ কৰা হ'ল।

আবেদনকাৰীৰ বাবে অভিৰ্ত্তা: *পি.কে. চেটাৰ্জী।*

প্ৰতিবাদকাৰীসকলৰ বাবে অভিৰ্ত্তা: *পি.এ. মেহতা।*

#####

